

HUGO CAMPS

KOERS

DE BESTE WIELERVERHALEN

DE BEZIGE BIJ ANTWERPEN

Inhoud

Voorwoord	5	Voorjaar	91
La Primavera I	7	San Remo	93
Dario Frigo	9	Harm Ottenbros	96
Misère	12	Afscheid I	98
James Dean	14	Wroeging	100
De Koppenberg	17	Kaviaar	103
Wereldbenen	20	Weeshuis	106
Het hoofd	22	Big bang	108
Requiem I	25	Catwalk	110
Requiem II	27	Huwelijk	112
Doping	30	Magenta	114
Addio	33	Regisseur	117
Ronde	35	Bloedwraak	120
Knecht I	38	Plassen, gvd!	122
Nerena	39	La Primavera II	125
Achterkeuken	42	Volksbezit	128
Onvrede	45	Dreun	130
Oude namen	47	Laf	133
Treurdag	50	De Schlecks	135
Verraad	52	Cadel I	137
Belgitude?	54	Oubliette	139
Voorschot	56	Voetveeg?	142
Mooie chaos	58	Herfst	144
Ouwe heer	60	Flandriens	146
Basso	63	Een mens	148
Hijo	65	Volkssport?	151
Zelfhaat	68	Boss	154
Meesterknecht	70	Koorts	155
Floyd	72	Vijftien!	158
Mama	75	Karsten	161
Ethiek	78	L-B-L	164
Armoe	80	Voorbeeldfunctie I	165
Berufsverbod	83	Tom B.	168
Moeder	85	Kampioen?	171
Spek en eieren	88	Thomas	173

Knecht II	175	Renner voor de maan	270
Systeem	178	Philippe Obama	272
Alleen	181	De goede val	275
Vuelta I	184	Rugwind is plezierig	277
Podiumvrees	187	Gele werkmans	279
Cadel II	190	Voor een habbekrats	281
Dood	191	Het sluitstuk	284
Voorbeeldfunctie II	194	Aan de leugendetector	286
Dominantie?	197	De Keizer en Wouterke	288
La Primavera III	199	Mei '68	290
Schoon dagske	202	Konijn met pruimen	292
Vlaanderen	204	De discrete magie van de	
Bauke Mollema	207	rennersvrouw	295
Kokosmelk	210	Nieuw bloed	302
Postzegels	212	De Primavera op een nieuwe	
Epilepsie	215	fiets	305
Lachebekjes	218	De Ronde, ornament van de	
Lieve jongens	220	volksziel	307
Exit Tommeke	223	Hoezo, de Cauberg?	310
Vuelta II	226	Vrolijke jongens	312
Positieve plas	228	Bravissimo!	314
Mooie mannen	231	De meest ordinare	
Hoezo flandrien?	234	sprinter	317
Dag Alberto	236	Alweer gazettenpraat	319
Dag Peter	239	Het grote niets	321
Salut Fremdkörper	242	Hondsdolheid in de Tour	323
Mooie Hilaire	244	Van etters en zonderlingen	326
Nieuw leven	247	Jutezak vol verdriet	328
Ludo Shakespeare	249	Tour uit blik	330
Het kopke	252	Van Cervantes tot de	
Napels zien...	254	Angliru	333
Obsceen	257	Leve Gilbert, leve de Vuelta	335
Knoken van geluk	259	Zuiveringsritueel	338
De Phil	261	Kaltgestellt	340
Als een monstrans	264	Er zijn nog Belgen	342
Schoonheid uit de hel	266	Het kwaad	344
Afscheid II	268	Dramatisch appel	347
Nele	269	Hein	349

Voorwoord

Natuurlijk wist je van doping en combine, van slikken en spuiten? Maar wilde je het ook echt weten? Sinds ik Rik Van Looy in de klassiekers zag schitteren, is wielrennen een slepende ziekte geworden.

Rik en Nini: vervangouders.

Vijftig jaar later zijn er geen geheimen meer. De droom is bevuild, maar niet uiteengespat. We weten nu onverbloemd van epo en bloedtransfusies, van clenbuterol en spits-technologische internetfarma. We weten stilaan alles van de leugens en de hooggestemde collaboratie.

Vandaag roept iedereen dat het oude wielrennen begraven is. De mantel der liefde haalt het niet meer van de ontmaskering. Met de val van Lance Armstrong is een bladzijde omgedraaid. Maar daarom nog niet alle ezelsoren. Doping zal ook de komende jaren als een zwaard van Damocles over de koers hangen. Tenzij de wielersport weer de menselijke maat zoekt. Tenzij de organisatie van de Tour de France renners niet meer over drie cols op een dag jaagt. Tenzij er licht mag schijnen over noodzakelijke medische preparatie.

Ik heb Lance Armstrong niet de eer gegund van een wankelend geloof. Al vind ik wel dat zijn ploegleider Johan Bruyneel zo niet het gevang dan toch een flinke dosis taakstraffen verdient. Aan de andere kant: zelfs met een prikje in de bil voor Luik-Bastenaken-Luik is La Redoute nog altijd La Redoute. De besten komen eerst boven. Of zijn het de rijksten?

Wat me het meest heeft gestoord aan georganiseerde doping is het klassenverschil. Kopmannen van een miljoentje of twee voelen geen pijn van een consult bij dokter Michele Ferrari of dokter Eufemiano Fuentes. Knechten daarentegen moeten hoop en troost zoeken bij de bevriende apo-

theker of dierenarts. Wielrennen blijft een hiërarchische wereld, met notabelen en voetvolk.

Het stemt me droevig, maar niet wanhopig.

De Poulidor in mij geniet ook van de achterblijver, van de geklopte, van de waterdrager. Zij zijn niet toevallig een bron van genade voor fictie en drama.

Toch moet de wielersport zichzelf heruitvinden. Duitse televisiezers hebben jaren geleden al afscheid genomen van de koers, na het chemische demasqué van Jan Ullrich. Recentelijk liet de directie van de NOS de sportredactie weten dat heroïek van renners moet worden ingeperkt. De toon moet kritischer, minder heroïsch. Ook de media gaan nu mee in een soort rituele schijnvertoning rond het wielrennen. In een emotionele kaalslag. Alsof dat zou helpen.

Het peloton is vandaag nog steeds een gesloten wereld. De vijanden van het regime komen er niet in. Ook daarom is de journalistiek lui en gemakzuchtig gebleven in de dopingverslaggeving. Ach: een bidon is toch een bidon.

Ik beken schuld. In de jaren zestig van de vorige eeuw heb ik renners in kermiskoersen zien spuiten in het laatste halfuur van de koers. Ik heb het niet gemeld. Ik vond dat hun lichaam mij niet toebehoorde. Dat vind ik eigenlijk nog steeds.

Ik ben voor eerlijke sport, maar dan ook in het voetbal en in atletiek, om van vechtdisciplines nog te zwijgen. De gruwelen van de erfzonde exclusief toewijzen aan wielrenners is ook een klassenverschijnsel. Moraalridders zijn zuiniger in het verderf als het over Real Madrid en Barcelona gaat, over Usain Bolt en Fernando Alonso – macht en geld.

Hoe ook, tot Philippe Gilbert blijf ik in volbloed jubel zeggen: ‘Mijn liefde heb je, Phil.’

Hugo Camps

Knokke, 1 februari 2013

La Primavera I 18 maart 2000

Voor Remco Campert begint nieuw leven met de eerste wielerklassiekers. Ik weet niet of het de dichter te doen is om de benen van de jongens of om het zachte ruisen van een uitgeworpen stuurlint dan wel om het antieke woord dat met het peloton meefietst. Milaan-San Remo in taal gevat, als toegang tot hemzelf. Misschien concurreert hij wel met de zegezangen van Pindaros. Dichters houden van archaïsche lyriek. En jawel: de Cipressa, de Poggio, het bos van Wallers, het Patershol, de Muur van Geraardsbergen, het zijn stuk voor stuk 'schitterende brokstukken van poëtische bouwwerken'.

Mij gaat het om de ambiance. Om de hitte van de mens die in de mollige menigte van het peloton toch anders is dan in een beleggersclub. Om de radeloosheid bij geboorte die in iedere wielrenner schuilt. Alleen jongens van het kleinste dorp, van de kleinste terp zie je later terug op de fiets. Slippend en spattend jumpen ze zich de grote wereld in en, daar aangekomen, wreken ze hun komaf met een onvoorstelbaar talent voor afzien waar de bourgeoisie niet van terug heeft. Jongens zonder zwem- en verkeersdiploma, die nooit het geluk van een erotiserende Indonesische tekenlerares hebben gekend. Maar fietsen kunnen ze, dood en gelukkig komen ze over de meet.

Milaan-San Remo heeft nog steeds de magische klank van vijftig jaar geleden. Vergeleken met de Primavera is de Champions League een orgie van verkitsching van traditie en verleden. Dat kom je in het wielrennen niet tegen. Jawel, de voetriempjes zijn ingeruild voor Lookpedalen; de schreeuwerige tricots smeken om verscheurd te worden van smart; de pothelmen verminken rennersgezichten tot een grimas

waarin niet meer te lezen staat hoe het ware leven door het gezicht trekt. Maar de geur van masseerolie is gebleven, en Michael Boogerd is niet minder relict dan Felice Gimondi. Rik Van Looy heet nu Jalabert en Vainsteins klinkt als Jan Raas, verder is alles hetzelfde gebleven. Door de pedaalslag van Museeuw, de binnentaal van Van Petegem, en de trieste nevel die na de nederlaag over Cipollini hangt, schemert de glorie van Coppi en Anquetil. Wielrenners zijn de enige bezieldes DNA-wezens die hun erfenis niet uitwonen. Leve het leven, zoals het was, is en zal zijn.

Er waren de laatste tijd een paar misverstanden. Hein Verbruggen dacht dat hij de wielersport moest mondialiseren. Daar heb je geen renners voor nodig, daar is internet voor. Edoch: er werden rondjes georganiseerd in Zuid-Afrika, China en Maleisië. Ooit werd het WK in Bogotá gereden. Dé vloek van een vorige eeuw. Bogotá is een perfecte oase voor het WK-buikdansen, maar wielrenners hebben daar niets te zoeken. Het wielrennen is van Europa. Waar de dorpen nog uitlopen voor de mannen op de fiets. Waar je in het geploeter door karrensporen, in de ombarmhartigheid van kasseien, in beslijkte armen en benen elk voorjaar weer de oorlog voorbij ziet komen. En waar elke helletocht wordt besloten met drank en hitsige fanfares.

De betekenis van de wedstrijd wordt gedwongen door rituelen van heimwee. Niets is irrationeler dan 'goeie benen'. De vorm van de dag heeft voor wielrenners een sacramentele bijklank. Tussen de Cipressa en de Poggio denken de potentiële winnaars aan de zadelzit van Eddy Merckx, toen die won, aan de pedaalslag van Moreno Argentin, aan de woede in het gezicht van Francesco Moser, aan de gelukkige slaap van Joop Zoetemelk. Wie naast hen fietst, maakt niet uit. Iedere kampioen heeft zo zijn kroongetuige uit het

verleden, en daarmee een ontleende autoriteit. Over generatiegenoten wordt niet of nauwelijks gesproken: bijgevoel. Van Petegem hoor je niet over Museeuw, Bartoli niet over Vandenbroucke. Helden in de wielersport gaan heel lang mee.

Koningen van de klassiekers zijn er in Nederland niet meer. Boogerd zit vandaag thuis voor zijn televisiescherm. Milaan-San Remo is voor hem te veel een vluchtkoers, liet hij de ploegmaats schaterend weten. Van Bon heeft een trainingsachterstand, Dekker een elleboog in het gips en de renners van Farm Frites zijn door het bekakte despotisme van ploegleider Teun van Vliet zo gedemoraliseerd dat ze smeken om leuke banden, gebroken frames en stuurvorken, slippende volgwagens. Zij willen niet winnen, of het zou per toeval moeten gebeuren.

Dan maar met de oude Andrei Tchmil in een glansrol op de Poggio. Of de jonge Oscar Freire. De Primavera blijft mijn homeopatisch medicijn tegen de arrogante kilte van een avondje Champions League. Puur natuur.

Dario Frigo 16 juni 2001

Wie leidt de dans? De renner? De ploegleider? Een louche soigneur? Het CONI? De farmaceutische industrie? Spoken of criminelen?

Wil ik het eigenlijk weten? Nee, ik wil het niet weten. Sinds jaar en dag sleept het peloton zich voort van infuus naar infuus, van cognac naar amfetamines, van intralipid naar bedorven kip, van vitaminepreparaat naar anabole steroïden, van epo naar RSR13. Iedereen wist het, geen mens die zich beklaagde. Het alternatief was een schreeuw om zelf-

ontploffing: stop de wereld, ik wil eraf! De exploten op de Galibier en de Mont Ventoux waren te mooi om ze aan enige verdenking bloot te stellen. Hinault en LeMond, Delgado en Indurain, Pantani en Armstrong, in de laattwintigste eeuw waar de geest te voet kwam, gaven zij nog vleugels aan het lichaam. Daar keek iedereen van op, in dit schrale tijdperk van gedogend gemak.

Van de twintig ploegen die aan de Giro deelnamen, bleken er slechts twee dopingvrij te zijn. Vorig jaar was dat niet anders en vijf jaar geleden ook niet en in 1946 al helemaal niet. Merckx en Moser, Rominger en Ocaña, ook bij leven en welzijn bleven zij met huid en haar verbonden in de dood van Tom Simpson. Voor evenveel fatum stond hun kruis nu op die kale berg, diep in de Provence. Overlevenden kennen geen schaamte, ze doen hooguit alsof.

Vanwaar opeens dat ethisch reveil in de wielersport? Omdat met RSR13 de dood op bestelling loert? De experimentele fase met epo was niet minder gevaarlijk. Amfetamines hebben in de jaren zestig ravages aangericht in heldenlevens. Nog vroeger hebben renners zich doodgedronken. Preparaatgewijs is de doorsnee wielrenner altijd bereid zich van het ene avontuur in het andere te storten. Juist omdat renners zo heftig gecontroleerd werden, kreeg de dopingmythe ongekende proporties. Meer dan in andere sporten, meer dan in de jazz- en de rockscène waar Miles Davis en de Stones ook een tijdlang onbesuisd pendelden van spul naar meer spul. Dat mocht.

Het ethisch reveil in de wielersport is een uitvinding van de media en de politiek. De twee grootmachten die jarenlang in stille collaboratie de volkse jubel gevoed hebben ten koste van de ethiek, lijken opeens last te hebben van een academische bekering. Zou de neoprofileringsdrang niet

een gevolg kunnen zijn van het ideologische gat? Nu er geen systemen meer te bevechten zijn, gaan mores en idealen onderhuids, bij gebrek aan beter. Retoriek en getetter doen er niet meer toe, de categorieën goed en fout worden aan het infuus gefilterd, in de röntgenkamer en waarom niet aan de leugendetector. De weerlozen eerst. Privacy? Dat is voor zangers en beursjongens, voor de mannen van het geld. Sporters zijn nog niet structureel opgenomen in dit syndicaat van elites.

Dus: Dario Frigo aan het gas. Toch gek dat noch de ploegleider noch de teamarts noch Joop Atsma heeft gezien dat deze renner opeens twintig procent beter presteerde. Nog wel op een parcours dat hem niet lag, in een discipline die niet zijn specialiteit was. Dat de soigneur die Frigo dagelijks ververst en föhnt, niet één keer een blik heeft geworpen in de beautycase van de verdachte is ook al zo toevallig.

Op instigatie van het CONI komt er een tijdelijke koersstop in Italië. Om renners en hun gevolg de kans te geven een ethische code uit te werken. Wie zijn onder meer groepen tot deze hoge opdracht? De dopingverdachten Pantani, Cipollini en Simoni. Zeg maar de oude krokodillen van het peloton. Zo RSR₁₃ straks al uitgebannen wordt, dan zal op zijn minst een waterval van neusdruppels over het peloton neerdalen. Want slikken is dan bidden – je leert het nooit helemaal af.

In principe zullen acht ploegen van de doping-Giro over een paar weken starten in de Tour de France. Daar geldt geen koersverbod. Wie van een dopingvrije Tour droomt, kan maar tot één conclusie komen: La Grande Boucle moet mee in de quarantaine van het CONI. Nee, zegt Leblanc, daar is het te laat voor. Het zou bovendien een financiële catastrofe zijn voor sponsors en organisatoren. En dus gaat het doping-

circus vrolijk door. In de hotels zal geen aspirine meer te vinden zijn, maar Frankrijk is groot en herbergt vele ruïnes.

Stel nou dat Dekker weer drie etappes wint en Boogerd op l'Alpe d'Huez de bloemen pakt. Zouden de Nederlandse media dan ook gaan speculeren over RSR13 en synthetische hemaglobine? Ik denk dat we dan iets anders zullen lezen: een ode aan de homeopatische neusdruppels van een vage Drentse boerin.

Misère 21 juli 2001

'De echte misère is uit de Tour', zegt Federico Bahamontes deze week in het weekblad *Humo*. 'Als een moderne coureur op zijn computertje ziet dat hij te lang in het rood draait, past hij rustig zijn tempo aan en laat de rest gaan. Wij reden tot we erbij neervielen. En als je dan moest lossen, kreeg je een vreselijke klopp van de hamer. Dan zwijmelde je over de weg.'

De Adelaar van Toledo lijdt, als alle grote renners, aan romantisering van het verleden. Toen hij van de fiets stapte, werd het boek der heldenlevens gesloten. Toch heeft Federico Bahamontes niet geheel ongelijk: je ziet het niet meer, renners die over de weg zwijmelen. Ook het lijden is gemoderniseerd, zoniet gemaquilleerd. Het sterven in de Pyreneeën is nu anders dan in de jaren vijftig. Ogenscheinlijk blijft de buitenkant intact. De laatste die ik over de weg heb zien zwijmelen was Miguel Indurain. Na een hongerklop, in een bergetappe bij vooroorlogs weer. Het was het einde van een schitterende carrière.

Je hoort en leest alleen maar dat de helft van het peloton in deze Tour al uitgewoond was vóór de Pyreneeën. Wat nu

nog op de fiets zit, is wrakhout. Te moe om om te vallen en dus dobberen ze met zijn allen maar een beetje doelloos rond tot Parijs. Insiders beweren dat er de voorbije twee weken zo hard gefietst is, dat de renners niet eens meer weten uit welk land ze komen.

Zou het?

De beelden spreken dat tegen.

Kampioen van het lamento is Michael Boogerd. In zijn dagelijkse commentaren, na de etappe, heet het dat de verzuring niet te harden was; dat de hele rit een gevecht was tegen opkomende kots; dat het een wonder mag heten dat hij nog leeft. Boogerd idealiseert iedere pedaalslag tot *survival ethic*. Maar in het gezicht is weinig leed te zien. De grimassen van pijn en ontbering hebben zelfs iets prefabachtigs. De Raborenner is meer held voor de camera dan op de fiets. Zijn kwek is mij te vief, de lach te breed om de suggestie te wekken van een ondraaglijke inspanning, laat staan van een marteling. Afzien is in het cyclisme een modewoord geworden.

Niet in de tijd van Bahamontes: 'Ik heb berggritten van meer dan tweehonderdvijftig kilometer gereden, in een verzengende hitte, met slechts twee bussen drank. In je achterzak had je wat bananen, wat vijgen, rozijnen en noten. Of twee kippenboutjes. Er bestond nog geen aluminiumfolie, kun je nagaan in wat voor staat dat kippenvlees nog was. Vandaag de dag eten en drinken de coureurs voortdurend. Maar wij waren aan de meet de uitdroging nabij.'

De sensatie van het laatste is Boogerd c.s. geheel vreemd. Nooit meer zien we in de Tour hoe dorstige renners de fontein langs het parcours bespringen. Of hoe ze in een café drank gaan roven. Bahamontes werd onsterfelijk toen hij met vijftien minuten voorsprong boven op een col met

volle hand in een ijskar stond te graaien. Niet als televisiegrapje, verwilderd door dorst.

De drinkbusjes voor Michael Boogerd worden gehaald, door de knechten. De verfrissing komt hem op het commando van de vingerknip toegewaaid. Hem zal niets ontbreken, is de eerste regel van zijn Rabocontract. En dat blijft maar zuchten over afzien, over diepgaan, over beren op de weg en remmen op de rug.

Zuiderlingen moeten wat te klagen hebben. Het leven is een grote jeremiade. Dat vind je in het wielrennen terug. Maar Michael Boogerd komt uit Den Haag. Bij zijn intrede in het peloton onderscheidde hij zich in bravoure en groot-spraak. Toen zag hij zichzelf nog als toekomstig Tourwinnaar. Nu hij beter weet, zoekt hij de liefde van het volk langs de weg van de heroïsering van het menselijk tekort. Het is averechtse megalomanie. Wat de Rabokopman eigenlijk wil zeggen is dat hij doorstaat wat niet te doorstaan is.

Zo dacht Federico Bahamontes er ook over: 'Mijn eerste Tour reed ik nog met vleugelhoeren op de wielnaaf; van een snelkoppeling was toen geen sprake. Wij namen ook altijd twee tubes mee, een om de schouders en een onder het zadel. Herstellen deed je zelf. Als ik nu zie hoe de coureurs bij een bandbreuk worden geassisteerd, word ik ziek. Dat is geen koers meer, hé, dat is een kermis.'

James Dean 2 maart 2002

Het was wel een beetje dom van Frank Vandenbroucke om de spierversterker clenbuterol in het perspectief te plaatsen van een gezellige oude dag voor zijn hond. Voor wie was die flacon epo dan bestemd? Voor de poes? Zou een gecas-

treerde haan beter af zijn met een shot morfine? Liegen op niveau moet kunnen in de wielersport, zeker als je miljonair bent en in een Porsche rijdt. Maar verzin dan een moderne aandoening, desnoods bij vrouw en kind, en laat arme huisdieren met rust.

Talloos zijn de kampioenen die VDB in draconische leugens voor zijn gegaan, maar zij hielden het wel des mensen. Ooit heb ik een renner die positief was bevonden voor waar horen verklaren dat hem een drinkbus was aangereikt door een worp nonnen langs de weg. Hij dacht dat hij tijdens de klim op de Glandon wijwater zoop.

Liegen is voor een wielrenner even vanzelfsprekend als het verlangen naar seks. Het gaat om de kwaliteit van de leugen en daarin heeft Vandenbroucke hopeloos gefaald. Dat een oude flandrien als Briek Schotte in de verbeelding die naar verschuiving leidt niet verder kwam dan het hondenhek en de stallen om hem heen, was zelfs aandoenlijk. Briek reed op de fiets, niet in een Porsche. Dat Joop Zoetemelk zijn te hoge testosteronspiegel probeerde af te dekken met een noodlottige combinatie van giftige bloemkool en bedorven kip: geen bezwaar. Joop zag er ook uit als een preistengel. Maar Vandenbroucke had zich moeten melden als een alfaleugenaar, conform de tijd.

Zeker hij.

Het echte drama van deze gevallen engel is dat hij eerst filmster wilde zijn en dan pas wielrenner. De James Dean van de Lage Landen, en liever nog van Europa en omstreken, dat was zijn spiegelbeeld. Cult zonder sanctie, morele hoogmoed zonder vangnet, rectale bravoure zonder schuld en spijt, zo wilde hij leven. Zonder epo als het kan, met epo als het moet.

Ook deze week, op de dag dat hij geboeid bij de onder-

zoeksrechter werd voorgeleid, bleef hij onschendbaar in blik en tred. Aan niets was te zien dat de wonderboy in de nesten zat. De haren als vanouds van een Mondriaanachtige strakheid, de lippen uitdagend als scheermesjes, het baardje dadaïstischer dan Salvador Dalí. Nou weet ik wel: het hoofd van een mens zegt niet alles. Maarten Ducrot had het domste hoofd van zijn generatie, treuriger dan een litteken, maar er lag wel een professoraal brein in. Althans, dat vreesden zijn ploegmaats die duizend keer beter konden fietsen.

Ik heb geen compassie met VDB. Al is hij natuurlijk ook een slachtoffer. Van zichzelf, van de ongeduldige supporters, van de mores in de wielersport. In de tijd van Jacques Anquetil – ook een renner met een haarkammetje – heerste nog duisternis over het peloton. Er werd alleen gesproken en geschreven over de exploten van de kampioen, niet of nauwelijks over de preparatie. Vandaag staan de exploten in dienst van de medische begeleiding. In dienst ook van de jacht op morele interpretaties van die begeleiding. Dokter Mabuse – de goeroe van Vandenbroucke en vele anderen – heeft duizend-en-een dubbelgangers in het peloton. Alleen, zij zijn zwijgzamer, slimmer, minder zichtbaar.

Natuurlijk hoorden de begeleiders van VDB het in Keulen donderen toen het gerecht kwam met de ontdekking van epo, clenbuterol en morfine op het nachtkastje van de recidivist. Zij wisten van niets, hadden niets gezien, niets gehoord, niets vermoed. Servais Knaven en Johan Museeuw waren al even stoïcijns in de onwetendheid.

Het zal wel.

Vandaag wordt de Omloop Het Volk gereden. De eigenlijke start van het wielerseizoen. Hoe dan ook zal er een winnaar zijn. Misschien is het een koorknaap met een be-

genadigde dag, misschien een cynische apotheekhouder. Niemand weet het. En zij die het weten, zwijgen als vermoord.

Ja Majesteit, de leugen regeert.

Maar wat dan nog? Wat is er mooier dan de roep van de benen, de schittering van kasseien in de ochtendnevel, het volk en niets dan het volk dat in een vlaag van goedaardigheid massaal flandrien is geworden? Anna Enquist zei dat ze moeite heeft met de lente. Dat ze niet wil weten van het overdreven uitbotten, van al die bomen die uit gaan lopen. Ik deel haar allergie, maar toch, lieve Anna: rennerskuiten die uitbotten zouden ons gelukkig kunnen maken.

De Koppenberg 6 april 2002

Eerst dacht ik nog: ze zijn gek. Een week lang stonden de kranten vol van de heraangelegde kasseien op de Koppenberg. *L'Equipe*, *De Limburger*, het *Dagblad van het Noorden*, alle hadden in het Vlaamse gehucht Melden een aangenaam massagraf ontdekt. Alsof het sacrosancte epicentrum van eeuwig geluk ergens in die domme puist in de Vlaamse Ardennen terug te vinden zou zijn. De Koppenberg, bezongen met de klank van de Croisette in Cannes. Een tot kassei verworpen epos. Of naar de woorden van Tim Krabbé: een heksenkookpot in reliëf waar iedere gedachte onmiddellijk achterwaarts het hoofd uitrolt.

Niet Pasen, niet de frigoboxtoeristen in Knokke, niet de eerste bloesjesdag van de meisjes op de terrassen van de Europese hoofdsteden zijn de eigentijdse metafoor voor nieuw leven. Het ware leven ontstaat op de dag dat de Ronde van Vlaanderen wordt gereden. De wielerklassieker is zo-

wat de laatste canon die het Europese volk nog in nostalgie, in verbeelding en in gebed verbindt.

De Ronde, in taal gevat, is toegang tot ons diepste zelf. Op die dag kunnen mannen en vrouwen met nagelranden concurreren met de zegezangen van Pindaros, van Petrarca en Blondin. De Muur, het Patershol, de Kwaremont zijn de schitterende brokstukken van poëtische beeldhouwwerken. De Ronde is een cultuurschepper, een colosseum in het achterland. Geleerden hebben voorgerekend dat een monument nooit op zichzelf staat. De omgeving verandert drie keer per eeuw, drie keer per mensenleven. Zo niet de Ronde van Vlaanderen. Die staat volkomen roerloos in zijn eigen geschiedenis. Niets kan de loop, het lot, de verwachting van de Ronde raken. Oorlogen niet, de MKZ-crisis niet, extatisch economisme niet, herschreven trouwbijbels al helemaal niet. Er groeit zelfs geen nieuw gras in het universum van de Oude Kwaremont.

Een kunsthistoricus leerde me dat je monumenten met rust moet laten, zoals Italianen dat doen. Je moet ze laten spreken met hun binnentaal. Dan weten we meteen wat voor weer het is. Vooral niet in de spagaat vliegen als een paar ouwe dakpannen zijn weggewaaid. Gewoon laten liggen en verder gaan met het drinken van Kasteelbier, Leffe of Rodenbach. De Ronde is de rib waaruit de schizofrenie van schoonheid en verval is gesneden.

Het allermooiste zijn natuurlijk de renners. Jongens zonder zwem- en verkeersdiploma die nooit het geluk van een halfnaakte Congolese tekenlerares hebben gekend. En die toch niet het gevoel hebben dat ze iets missen. Museeuw, Van Petegem, Bartoli en Bettini hebben hun eigen criteria van vooruitgang en beschaving, hun eigen norm van gepolijste schoonheid.

De Ronde is drama. Voor de kroniek van het aangekondigde drama zorgde deze week Andrei Tchmil. Dat de ouwe reus in zijn laatste koersmaanden de Ronde werd ontstolen door een domme val in de Driedaagse van De Panne is te dramatisch om beschreven te worden door wielerverslaggevers. Dit is werk voor de Nabokovs van deze tijd. Tchmil zelf is literatuur. In een interview zei hij: 'Alles wat mooi is aan het wielrennen komt in de Ronde van Vlaanderen samen: wind, smalle wegen, kasseien, ruzies, *c'est un cocktail magnifique*.'

Terug in de tijd. Wel tien keer heb ik Tchmil zien sterven op de Muur van Geraardsbergen. In zijn gezicht kwamen alle oorlogsjaren uit de vorige eeuw voorbij. Dat dit beeld ons nu onthouden blijft, slaat me neer met de kracht van een amputatie. Andrei Tchmil: een gebroken naam die druipt van spectaculaire zelfredzaamheid en glorie en o zo mooi nog steeds gevangen in het eeuwenoude worsten-helmpje.

Tchmil zal de sensatie van de Koppenberg niet meer leren kennen, volgens de burgemeester nochtans 'een buitengewone schepping die ons leven ruggengraat geeft'. Dat is nog eens taal naar mijn hart. Taal die past bij de Ronde van Vlaanderen. Zo wil ook de Belgische premier, Guy Verhofstadt, het horen. Laatst was hij op staatsbezoek in China. Nee hoor, Verhofstadt verwees zijn Chinese ambtsgeenoot niet naar de avant-garde van Delvaux of Broodthaers en ook niet naar de grootscheepse baggerwerken in de Schelde. Hij verwees Zhu Rongji naar de mythe, de hitte en de heroïek van de Ronde.

Zhu Ronji knipperde met de ogen, maar die fiets van Eddy Merckx wou hij heel graag hebben.

Wereldbenen 27 april 2002

‘De planning was uitstekend, de voorbereiding kon niet beter en ik ben in wereldvorm. Maar opnieuw heb ik Luik-Bastenaken-Luik verloren. Vreselijk. Aanstaaende zondag krijg ik in de Amstel Gold Race de laatste kans om mijn voorseizoen de glans te geven die bij deze benen hoort.’

Aan het woord is Michael Boogerd. Wereldvorm, wereldbenen, wereldglans, je zal het Johan Museeuw niet horen zeggen. De ‘Leeuw van Gistel’ is ook de kampioen van de interieure ballingschap. Een monnik in het succes. Zoals Jan Raas dat vroeger was – spreken doe je met de benen.

Michael Boogerd is een hansworst.

Hij mag stilaan gerekend worden tot de anciens van het peloton, maar ik kan mij niet één steekhoudend verhaal van hem herinneren. In euforie of in deceptie, Boogerd schiet altijd door, is of te demonstratief blij of te zeurderig verdrietig, kwekt en kwaakt zich over de contouren van de beschaving heen naar de aerodynamische blablabla van een kermisbaas. In het beste geval: designgelul. Humanitaire categorieën als woede, verwondering, deemoed en nostalgie zijn voor deze renner wat de trein voor een koe is.

De hel zijn de anderen.

Na de Waalse Pijl jeremieerde Boogerd over de flanellen benen en het proletenverstand van zijn ploegmaats. Pap in de kont, smurrie in het hoofd. Terwijl hij, Michael Boogerd, na één zetje van de knechten de wedstrijd met de linkerpink had kunnen beslechten. Na La Doyenne was het de ploegleiding die niet deugde. ‘Ik moest wachten, wachten, wachten.’ Anders gezegd: hij werd gecensureerd in het verlangen naar een splijtende demarrage. Hij, Michael Boogerd, had

de pedaalslag van de winnaar, maar hij mocht niet van de Rabodirectie.

Boogerd is een etter.

Hij rijdt wel eens in de spits van de wedstrijd, maar altijd te vroeg of te laat. Hij demarreert niet om weg te komen, hij demarreert om indruk te maken. Met zo'n Miss Holland-air van: wie volgt mij? Nou, Janneke en Mieke volgen wel. Na drie ferme pedaalslagen kijkt hij al diep verongelijkt achterom: achterwaartse panache. Altijd leuk voor Mart en Jean, maar verder denkt iedereen: reserveer je strandparade voor Zandvoort, sukkel. Kom op zeg, La Redoute en de Stockeu zijn te oud voor deze schijnvertoning.

Boogerd speculeert alsnog op winst in de Amstel Gold Race. Voor de hogepriester van de wielersport, Herman Krott, mag ik hopen dat Baguet, Bettini, Knaven of wie weet Lance Armstrong daar anders over beslissen. Het is jammer voor hem, maar de Hagenees heeft geen talent voor legendevorming. Hij is een sullige sandwichman. Het bakkertje van een kerkhof van niet ingeloste verwachtingen. IJl in het hoofd, ijl in de benen.

Waar is het misgegaan met de wielerbelofte? Aan Jan Raas kan het niet liggen. De Rabomanager is altijd dissident gebleven in het bal populaire rond zichzelf en zijn renners. Ik weet het wel zeker: zonder de malloot Jan Peter Balkenende zou enige vorm van podiumgekte Zeeland nooit hebben bereikt. Het is Boogerd zelf die de empathie voor de gedoodverfde kampioen heeft verkwanseld, op het altaar van de zelfbedachte glorie annex de commercie. Hij dacht mooi, representatief, polemisch en onbevangen te zijn en uiteindelijk is hij de avant-garde geworden van stilstaand water. Wat aan deze jongen niet door brillantine is gevat, bestaat niet.

Boogerd is een slachtoffer.

Van zichzelf, van een te rigoureux kapitalisme, van de media, wellicht van hormonale illusies. Hij is het perfecte uithangbord voor een sportschool of, beter nog, de ideale verkoper van tweedehandsauto's. Maar het peloton is zijn tegendraadse biotoop. Zelfs Harm Ottenbros – toch wereldkampioen – heeft altijd begrepen dat eenvormigheid van de groep belangrijker is dan een acte de présence in Studio Sport. Boogerd wil vlam en brandstof zijn, op alle podia tegelijk.

Echte wielerkampioenen zijn stiller dan hun afkomst, stiller dan hun verleden. Van de vijfvoudige Tourwinnaar Indurain weten we alleen dat hij meer gefascineerd was door een Spaans boerenerv dan door de vrouwen rond Chirac. Van Zoetemelk weten we nog steeds niet of hij van mannen, vrouwen dan wel kinderen houdt. Merckx en Hinault zijn geboren als een graf. Van Michael Boogerd weten we echter alles. We kennen zelfs het merk van zijn zonnebank.

Het hoofd 13 juli 2002

Mijmerend over de vrije val Jan Ullrich sprak Jean Nelissen van een 'Lebenskrise'. Mooi woord, zo mooi dat je denkt: doe mijer ook maareen. Renners hebben gevoel voor schoonheid. Op Michael Boogerd na zit het hele peloton vroeg of laat in een 'Lebenskrise'. Hoe dat komt? Wielrenner ben je voor het leven, afscheid nemen is een abstractie.

De Tour is een rozenkrans van namen, oude en nieuwe namen. En ze rijden alle mee. Charly Gaul heeft nooit prominenter op een podium gestaan dan na de proloog in Luxemburg. Enkele dagen later was het de beurt aan Jac-

ques Anquetil in zijn geliefde Normandië. Maître Jacques is al lang dood, maar het was alsof hij won, daar in Rouen. Iedereen had het over de klasse, het savoir-vivre, de stijl van de onvergelijkbare Nordiste.

Wielrenners transcenderen terug in de tijd. Als ik Richard Virenque zie, denk ik aan Luis Ocaña. Robbie McEwen is jonger en mooier dan Gerben Karstens, maar in de sprint zijn ze nog steeds elkaars gelijken. Waar de close-up van de ene ophoudt, begint het silhouet van de ander. Nieuw leven is nooit helemaal nieuw: het epos Armstrong ontspringt aan het epos Indurain. Ik zeg er graag bij: Lance heeft mijn bewondering, maar mijn liefde heeft hij niet, die is voor Miguel.

En voor Tom Steels.

De Belgische kampioen sukkelt van Lebenskrise naar Lebenskrise. Hij was in deze Tour de eerste abandon. Nog wel op 11 juli, de nationale feestdag van de Vlamingen. Zo zie je maar: wielrenners hebben hun eigen vlag, hun eigen hymne, hun eigen collectief geheugen, hun eigen veld van dood en eer. Om eerlijk te zijn, ik voel me inniger verwant met de bocht van Fabio Casartelli dan met die rare vlakke van de Guldensporenslag. Maar dat terzijde.

Tom Steels is een rasspurter. Intrinsiek sneller dan Zabel, Freire en McEwen. Etappewinst in de Tour is voor hem een vanzelfsprekendheid. Maar dit jaar gaat alles mis. Steels werd zelfs in een kermiskoers uit de wielen gereden. De diagnose van de dokters van Mapei: klierkoorts. Als een balling trok de geplaagde renner zich terug in het maquis van zijn wezenloze dorp. Zes maanden lang leefde hij quasi ondergedoken. Maar met het naderen van de zomer kwamen ook de sappen in de benen terug: Steels werd Belgisch kampioen. In de Tour zou hij als vanouds spurten, wisten kenners. De Tour werd een nachtmerrie.

Er is de voorbije dagen druk gespeculeerd over de toekomst van Steels. Ploegleider Erik Vanderaerden suggereerde een dramatisch afscheid. Hij zei niet te begrijpen wat er met Tom aan de hand is. De gezondheidstesten waren goed, de benen lagen mooi in de olie, de eetlust overtrof de boeren krijgers van de Guldensporenslag. Domo-ploegleider en intimus van het spurtkanon was striemender in de analyse: 'Het zou mij niet verbazen als Tom morgen stopt met koersen.'

Het hoofd wil niet meer.

Tom Steels wordt nagenoeg permanent naar het thuisfront in het Belgische Waasland toegezogen. Naar zijn vrouw Leen, naar zijn dochtertje en haar handicap. Naar de rust aan het water en de stilte van de bossen. Waar een ongekend verdriet nog verdriet mag zijn. De Tour, dat circus van bohemians en troubadours, is niet meer zijn place to be. Wie niet meer kan sprinten op de kracht der zothed, heeft geen schijn van kans in dit lugubere gekkenhuis.

Renners fietsen niet met de benen, renners fietsen met het hoofd. Aan Tom Steels kon je de laatste tijd aflezen: succes is een slepende ziekte. Nou, dan maar abandon. In het stellen van de grote levensvragen heeft hij op een gegeven moment de innerlijke noodzaak van het winnen verloren. Het verlangen om na een klinkende zege de chachacha te dansen was gebroken. De illusie dat een kampioenstrui ook een geest heeft, was weggehuild. Dan ben je binnen de kortste keren renner af.

Exit Tom Steels.

Blijft de vraag: waarom fietsen de Nederlanders Boogerd, Dekker, Van Bon, Knaven en tutti quanti gewoon lekker door? Zij moeten, gezien hun gevorderde leeftijd, toch ook geplaagd zijn door enig existentieel ongerief, door een

blessure van de ziel, door een verdriet dat groter is dan het podium in Rouen. En wat lees ik nou weer: Boogerd gaat trouwen.

Tom Steels zei na zijn opgave: 'Ik wilde geen schietschijf worden voor journalisten.' Dat is dus het verschil: kritiek raakt een Belg niet in de benen, maar in het hoofd. Niet alleen in zijn persoon, maar in de hele familie, inclusief het nageslacht.

Requiem I 15 maart 2003

In de dood van een wielrenner wordt de wereld kleiner. Kazachstan ligt dan ineens om de hoek. Iedereen is een beetje Kazachstaan geworden.

Het is een schrale troost voor Andrej Kivilev. Van zo ver gekomen om te sterven in de buurt van Saint-Etienne, daar is geen piëteit, geen epos, geen geloof tegen bestand. Dan kan je, zoals de dichter, alleen nog roepen: dood aan de dood.

Het was een valpartij zoals er elk jaar honderd zijn. Een moment van onoplettendheid, een barst in het asfalt, een olievlek, een vlieg in het oog? Pats boem, daar ligt de renner. Meestal is de averij te overzien: breuk van het sleutelbeen, van een rib, van het hele bekken soms, schaafwonden vooral. Daar liggen renners niet van wakker. De wereld kantelt nu eenmaal wat makkelijker als je op de fiets zit.

Andrej Kivilev maakte een doodsmak. Je zag meteen dat het ernstig was. Hij bleef in Casartellihouding liggen: half opgerold, roerloos. Zo hebben Tom Simpson, Jean-Pierre Monseré, Joaquim Agostinho, Fabio Casartelli en Manuel Sanroma ook gelegen. Gevallen engelen, voor het oprapen. Niets aan te doen. Voor altijd abandon achter de naam.

Ook nu liet het peloton zich niet smeken voor een stroomstoot van geritualiseerde rouw. De etappe naar Le Pont du Gard wordt in wandeltempo afgelegd. Niemand wil winnen. De ploegmaats van Kivilev overschrijden samen de finish, op afstand gevolgd door het peloton. Het podium blijft leeg. Vandaag hebben de zonnebrillen wel iets te verbergen: een tranendal.

Het peloton heeft zijn eigen ceremoniemeesters van rouw. Nadat Fabio Casartelli in een van de laatste bochten van de Portet-d'Aspet was neergestuikt, brak Lance Armstrong het ritme van de meute en van de dag. Voor Andrej Kivilev organiseerden Richard Virenque en Frank Vandenbroucke de demonstratie van ingetogenheid. Twee renners die niet bepaald van het altruïstische type zijn. Virenque wordt altijd neergezet als een norse, egocentrische eikel die nooit verder heeft gekeken dan de concentrische cirkels rond de eigen navel. Voor Vandenbroucke is het hele leven een zandbak – wat niet in plezier, vertier en overspel te vatten is, bestaat niet. In de dood van Kivilev werden de grillige buitenbeentjes betrappt op een solide binnenkant met gevoelige snaren. Wielrenners zijn uitvouwbare wezens.

Sterven in de Tour heeft eeuwigheidswaarde. Zie de monumenten voor Tom Simpson en Fabio Casartelli. De herinnering wordt gebeiteld in het landschap. Er komt altijd wel iemand met een bloemetje langs. Sterven in Parijs-Nice scheelt in grandeur en dus ook in de herinnering. Deze etappewedstrijd heeft weinig of geen autonomie. Parijs-Nice is een aanloop naar het echte werk: Milaan-San Remo en de klassiekers die volgen. De winnaar is niet verzekerd van onsterfelijkheid. Dat maakt de dood van Kivilev er nog absurder op.

Nog steeds zie ik Tom Simpson over de Mont Ventoux zwalken. De laatste beelden van Monseré en Casartelli staan

al even diep in het geheugen gegrift. Wat maakt de dood van een wielrenner zo aangrijpend? Wellicht heeft het te maken met de schokkende pretentieloosheid van het sterven: van de fiets vallen en blijven liggen. Zowaar op klare dag. Het is de dood op haar stiekemst. Aan een Ferrari zitten soms mankementen, maar met Kivilev was niets mis. Hij was blij en gezond, had zin in de etappe, fietste de hele dag al in de waan van een ongekende bloedvorm, wilde graag zijn vrouw en zoontje zien die veertig kilometer verderop stonden te wachten. Als er nog iets van aristocratie aan de dood zou zijn, dan gun je een jongen van negenentwintig die vlaag van geluk.

Kazachstan – het land van zo weinig – is in diepe rouw gedompeld. Het was de bedoeling om van de betreurde renner afscheid te nemen met een staatsbegrafenis. Maar mevrouw Kivilev wil haar man in Saint-Etienne begraven. Hier wacht een taak voor de UCI van Hein Verbruggen. Tussen nu en vijf jaar moet het WK op de weg in Kazachstan worden gereden. Ter nagedachtenis aan Andrej Kivilev. Consequent ook aan het wezen van wielrennen: een sport voor arme mensen.

In Le Pont du Gard klapt de toeschouwers heftig in de handen toen de Cofidisrenners over de meet uitbolden. Ik moest aan Boudewijn Büch denken: 'De dood dient dood te blijven. Stil, verdrietig en ongelooflijk doodstil. Het carnaval der rouwenden – ik kan er niet meer tegen.'

Requiem II 13 december 2003

Zwijgen is in de sport een daad van patriottisme. Als topsporter hoor je te leven op de 'wolk van het niet-weten'.

Een beetje dommig, zou Máxima zeggen, maar zij heeft nooit zes uur op de fiets gezeten. En het strafdorp van Co Adriaanse heeft ze ook niet gekend. Dat scheelt in de openbaarheid van gemoed.

In de omerta vinden de knechten van alle rangen en standen elkaar: de Rabo, manager Jan Raas, de renners Erik Dekker en Michael Boogerd. Ze weten van niets, hebben nooit een weerbarstig pluusje zien vallen in ploeg of peloton, kunnen bij god niet vermoeden waar het mis is gegaan. Samen rond de kerstboom: immer, toujours, always.

Exit Jan Raas.

Met Peter Post verdween vaders Drees uit het peloton, met het ontslag van Jan Raas is Joop den Uyl een wurmenkoekje geworden. Wielrennen was de laatste hoogmis van het arbeiderisme. Voorganger Raas wist dat als geen ander. Hij, Zeeuw bij geboorte, hield van labeur. Dansers konden geen aanspraak maken op zijn ontferming. In stoempers begroette hij zijn verleden. En zijn verlangen naar heroïek.

Dan ben je bij de Rabo aan het verkeerde adres. Deze bankier van boeren en buitenlui wil juist uit de stallen breken. Weg van de mestgeur. Weg van zweet en tranen. Dior gedverdemme! Toen Michael Boogerd in de *Story* liet weten dat hij in het huwelijk zou treden met een ex-miss Holland, kon het geluk van de Rabo niet meer op. Eindelijk waren ze thuis: tussen de benen van een veredelde buikdanseres.

Het chagrijn Raas paste niet meer in het plaatje. De Rabo wilde vaandeldragers die denken dat ze op wimpers kunnen lopen. Gelakte vazallen, saletjonkers, kerstbalachtige mousse. Dan kom je al gauw bij Theo de Rooy terecht. Ploegleider van naam en toenaam, maar eigenlijk een geföhnde postzegel. Vriendelijk, goed voor vrouwen, welgemanierd, fluitend de ondergang tegemoet, een plaatje van nederigheid.

De hork Raas kon het schudden.

Zo gaat dat tegenwoordig in het peloton dat meer geïnfecteerd is door balsem dan door meer smeerolie. Diesel is al helemaal uit de mode. Jan wilde renners, geen fluwelen varens. Er moest gevloekt en getierd worden, op de fiets, in de volgauto, na de verloren millimeterspurt. Hijzelf hield het de laatste jaren wat rustiger. Veteranen vertrouwen niemand meer, zelfs niet hun eigen elegantie.

Jan was een man voor Erica Terpstra. Helaas, zij kwam te laat aan het bewind van NOC*NSF. De Rabo was al een stap verder in de wereld. In Qatar of gelijknamige frivoliteiten, niet meer in de polder waar melk de hefboom is van leven en dood. Jan en Erica, grommend in elkaars vet. En altijd met de glimlach, altijd als beloftevolle kanjers in verstandhouding, ik had het wel graag gezien.

Van Herman Wijffels weet ik dat hij een vriend is van Jan Raas. Hij is helaas ook econoom. Economen die het magische denken niet onder controle hebben, zorgen voor veel rampspoed in de wereld. En ook in het peloton. Waarom is de heer Wijffels zo zwijgzaam gebleven bij het ontslag van Jan Raas? Omerta? De bonusdictatuur? Loyaliteit van de oude stempel? Pleinvrees? Hij heeft wel de genade van het woord, maar deze keer gaf het woord niet thuis.

Ik zal Jan Raas missen. Niet dat hij zo'n gezellige klaverjasser was, beslist niet. Maar hij kon heerlijk in kettingtaal praten, in grimassen en zenuwtics. Hij had nog steeds handen als kolenschoppen. De handen van een wielrenner, de handen van wijlen José Maria Jimenez. En hij had droeve ogen. De ogen van een herdershond.

De hold-up van sponsors, het is gemeengoed geworden. Rabo, Nike, ABN Amro, Fortis, zij zijn niet geïnteresseerd in exploten, in heroïek, in drama. Zij willen gel in de haren,

mascara om de ogen, fluorescerend geluk in de benen, animositeit, het virtuele orgasme van vrouwen en maîtresses, Anna Kournikova. Jan Raas was allergisch voor de catwalk van sponsors, renners en genodigden. Hij wilde alleen maar winnen, het liefst met renners die met steenpuisten tussen scrotum en anus door bleven gaan alsof er geen groter geluk bestaat dan de pijn in voetriempjes. Jan wilde lijden aan het succes. Dat is hem door de Rabo niet meer gegund. Hij zal eenzaam sterven. Niet eens zoals Peter Post: in glimmende mocassins en een juichend pochet. Hij zal doodgaan onder het juk van verlies. Alles wat nu nog over Raas wordt gezegd, is een requiem.

Doping 17 januari 2004

Het seizoen moet nog beginnen en het peloton is alweer opgeschrikt door een dopingzaak. Insiders zien de contouren van de Festina-affaire opdoemen. Straks, in februari, moet ook nog de godenzoon Frank Vandenbroucke zich voor de rechter verantwoorden voor het bezit van morfine, epo, dubieuze slaaptabletten, enfin, spullen voor de hond.

Ik moet nu aan die prachtige zin van Arnon Grunberg denken: 'Als je van iemand wilt blijven houden, moet je jezelf opgeven.' Ik geef mezelf op want ik houd als een ongetemde puber van de wielersport. Van Luis Ocaña en Felice Gimondi, van Rik Van Looy en Joop Zoetemelk. Eén voor één dopingzondaars. Waar hebben we het over? Als een Amsterdamse wethouder ongestraft aan de coke mag, wat zou je dan willen van jongens die hun moeder alleen maar hebben zien bidden om enig welzijn af te smeken over de varkens achter het huis? Toch wordt de heer Oudkerk niet,

zoals Marco Pantani en straks Johan Museeuw, voor zes maanden geschorst. Nee, broodroof ontstijgt nooit de onderkant. Broodroof blijft onveranderlijk binnen het maatschappelijke fluïdum van klerken en bouwvakkers, van amateurs, van sporters. Broodroof bij Ahold? Mevrouw Van der Hoeven heeft er nooit beter uitgezien.

Wat nu weer?

Bij twee oud-renners van de Franse wielerploeg Cofidis zijn grote hoeveelheden verboden middelen aangetroffen. De Poolse soigneur was uiteraard de kelderprofeet van de medische preparatie. Verzorgers hebben een reputatie hoog te houden, niet alleen bij Cofidis, ook bij Rabo en Quick-Step om van Saeco maar te zwijgen. De Franse minister van Sport had het over criminelen. Dat zei zijn toenmalige collega ook over Cees Priem. Nou, voor Cees steek ik mijn hand in het vuur: als schoothondje van Ed Maas en Eddy de Kroes zou hij allang bij klaarlichte dag zijn geliquideerd wegens verregaande naïviteit, wereldvreemdheid en andere respectabele instincten van de burger.

Doping und kein Ende.

Ik ben het spuugzat. Allicht dat er geslikt en geprikt wordt. Jazeker, diarree bij wielrenners is zelden het gevolg van bedorven kip. Het infuus is in het peloton heiliger dan de zegen van de paus. Dat is ooit anders geweest, toen renners nog bij de start van de Giro d'Italia eerst naar het Vaticaan moesten om vergiftigd te worden door de mix van masseerolie en wierook. Want dat wisten hun sponsors zeker, de Heer reed mee.

Heer, bespaar mij de walg voor leugen en hypocrisie. Heer laat mij samenvallen met het exploot in voetriempjes. Heer, mag ik zo vrij zijn om te zeggen dat Louison Bobet meer betekend heeft voor het Franse volk dan Jeanne d'Arc.

Heer, laat mij toch een kruimel zijn van Rik Van Looy. Met of zonder amfetamines.

De Heer geeft geen antwoord. Gelukkig, ik ken een andere heer: Erik Breukink. Ex-renner, ex-commentator, nu ploegleider bij Rabo. Breukink weet alles van het peloton, weet alles van doping, weet nog meer van bedorven kip. Ik droom nu dat hij de Alpen en de Pyreneeën, dat hij drie weken Tour, dat hij 190 dagen per jaar op de fiets binnen de sociale, medische en genetische temperatuur zal willen brengen van Erik Dekker en Michael Boogerd. Dat hij een keer zal zeggen: niemand wordt wereldkampioen op spek en eieren. Hij zou kunnen verwijzen naar John McEnroe die er infantiel laat achter is gekomen dat paardenspul inherent is aan het tenniscircuit. Hij zou kunnen verwijzen naar de Formule 1, ja zelfs naar het domme schaken van Timman. Maar mag dat van Rabo?

Ik denk het niet.

IOC-voorzitter Jacques Rogge is een jezuïet, daar valt geen oprechtheid laat staan liberalisme van te verwachten. Erica Terpstra is liberaal, maar zij is zo populistisch geënt dat ze nooit een hoofddoekje zal dragen om sport tot het genoeglijke leven van vrijheid/blijheid te verheffen. UCI-voorzitter Hein Verbruggen is wat Rob Oudkerk is: een tapdanser op de stippellijn van de schimmigen onder ons.

Deze week werden Joop Zoetemelk en Leontien van Moorsel uitgeroepen tot beste wielrenner en wielrenster aller tijden. Terecht. Maar stel nu dat ze voor Cofidis hadden gefietst. Dan waren ze vandaag even verdacht als de hele meute van het Noord-Franse wielerteam. Dan waren ze in de verbeelding van Balkenende op zijn minst van gene zijde, van de hel.

Joop en Leontien: bedankt!

Addio 21 februari 2004

Zelfmoord of een overdosis, wat maakt het uit? Marco Pantani was al lang dood voor hij op Valentijnsdag in dat shabby hotel in Rimini voorgoed de ogen sloot.

Hij was niet meer van deze wereld, niet meer van zichzelf, niet meer van een droom. Hij was eerder gewurgd door de cultuur van applaus, door de genadeloosheid van succes, door de scoringsdrift van de Italiaanse justitie, die hem vier jaar lang had opgejaagd van rechtbank naar rechtbank. Zoals iemand schreef: 'Het meest verontrustende aan de tragedie van Pantani is niet zijn dood, maar de terminale eenzaamheid waarin hij was achtergelaten.'

Addio Marco.

Op de dag van de begrafenis riep moeder Pantani tot de verzamelde pers: bastardi. Mama Pantani had gelijk. Naast justitie heeft ook het journaal de gevallen berggeit een handje geholpen om snel afscheid te nemen van het ondermaanse. In chocoladeletters werd, dag in, dag uit, bericht over de te hoge hematocrietwaarde van Pantani, over epo, over doping en verslaving. In het jaar dat hij de Giro en de Tour won, hoorde je daar geen pennenlikker over. Toen werd de volkomen triomf van Pantani uitgemolken tot de volkomen triomf van de media. Mart Smeets voorop.

Topsport en hypocrisie gaan hand in hand. In zijn paspoort schreef Marco Pantani: 'Ik had geen rust meer met al die bloedcontroles in huis, met de verborgen camera's in de hotels, met de hysterie van verdachtmakingen. Maffia-leiders worden meer ontzien dan wielrenners.' Zo is het.

Worden de yuppen van Wall Street om vijf uur 's ochtends van hun bed gelicht om na te gaan of ze cokevrij aan hun baan beginnen? Nee, ze snuiven zich het lazarus tot op

de beursvloer; en dat mag. Wordt de postbode tijdens zijn ochtendronde in Friesland aan de kant geroepen om zijn bloedspiegel te laten testen op het aantal Joustra's? Nee, de dag dat dat zou gebeuren, gaat de post voor vijftien jaar in staking. Vrachtwagenchauffeurs slikken zich vrolijk de nacht door en worden aan de binnengrenzen van Europa uitgezwaaid door douane- en politiebeamten. Maar de wielrenner moet dag en nacht paraat staan voor het fantome orgasme van procureurs en carabinieri, die dan ook nog het geweer in de aanslag op hem richten.

Doping: het is een toverwoord in het morele exhibitionisme van jezuïten, van bobo's en ministers, van fatsoensrakkers in kranten en tijdschriften die zelf op zijn minst stijf staan van de cholesterol. Topsporters hebben een voorbeeldfunctie heet het dan. Tja, om zoals IOC-voorzitter Jacques Rogge van salon naar salon te flaneren in vijfsterrenhotels heb je geen epo nodig. Dat kan op een broodje kaas.

Voor de Italiaanse premier Silvio Berlusconi staan er in zijn corrupte handel en wandel wetten noch praktische bezwaren in de weg. De excellentie heeft de procureurs aan een touwtje. En de politie van Rome en Milaan is uiteraard te armlastig van hoofd om weet te hebben van malversaties, van tricheurs, van grijze zones, van verderf. Leve het charisma! Charisma was als geen menselijk instinct toegesneden op de ziel van Marco Pantani, maar hij kon het niet beheersen en niet manipuleren. En dus ging hij voor de bijl, in de furie van een zondebokethiek. Als rechtssysteem zou ik mij schamen voor zoveel selectieve verontwaardiging.

Was Pantani dopingvrij? Nee! Wie wel? Jean Robic excelleerde op cognac, Jacques Anquetil op amfetamines, latere generaties op testosteron, corticoïden, nandrolon, epo en synthetisch bloed. Van wielrenners weten we dat, van

gewichtheffers en polsstokspringers willen we dat niet weten, want: wielrenners zijn armen van geest die genetisch swingen tussen de schuifdeuren van hoeren en doping, tussen God en de duivel, tussen varkens achter het huis. Begenaadigde klimmers al helemaal, in de ijle hoogte van het bergte, waar alles mysterie is.

De vraag naar schuld en boete is een katholieke vraag. Met een vrouw, een maîtresse, een paar vrienden en een lichtjes vergevensgezinde prelaat was Pantani er wel uitgekomen. Maar die ethische souplesse was hem niet gegund. Hij wist als geen ander: het is triest sterven in een hotel in Rimini. Meer dan een ontbijt kan er dan niet meer af. Dat hij zijn testament in een paspoort moest schrijven, is van een ondraaglijke desolaatheid. Dan hoor je als medemens te zeggen: ik beken schuld.

Ronde 3 april 2004

‘Peet neuk mij’, stond deze week in Brakel op de flanken van de Ledeberg gekladderd. Het beoogde feestvarken was Peter Van Petegem. Je verwacht dit soort ruige kalk op de muren van een voetbalstadion, maar niet op het parkoers van de Ronde van Vlaanderen. Zo dacht Kamervoorzitter, tevens burgemeester van Brakel, Herman de Croo, er ook over: hij liet de flanken van de Ledeberg meteen schoonvegen.

Adoratie van wielrenners moet binnen de zegezangen van Pindaros en Petrarca blijven. Al helemaal aan de vooravond van de Ronde van Vlaanderen. De Ronde met de Muur, het Patershol, de Bosberg en andere brokstukken van de geschiedenis is een cultuurschepper. Een monument dat

op zichzelf staat. De omgeving verandert drie keer per eeuw, drie keer per mensenleven, zo niet de Ronde van Vlaanderen. Niets kan de loop, het lot, de verwachting van deze klassieker raken. Zelfs nieuw gras weigert te groeien in het universum van de Oude Kwaremont. Alles wat mooi is aan het wielrennen komt morgen in de Ronde samen: wind, smalle wegen, kasseien, ruzies en valpartijen. De Ronde is een buitengewone schepping die ons leven ruggengraat geeft.

De renners zijn door de eeuwen heen geen snars veranderd. Bartoli, Museeuw, Boogerd en Van Petegem lijken wat meer geïnfecteerd met metal-mash dan hun voorgangers uit de tijd van Kees Pellenaars, maar dat is slechts schijn. Nog steeds zijn het jongens zonder zwem- en verkeersdiploma. Het geluk van een halfnaakte Braziliaanse tekenlerares hebben ze niet gekend.

Wielrenners hebben een ziel, niet de quasziel van Formule I-coureurs en Ajacieden. Het peloton is een reclamelint geworden, en dat is jammer, maar de brand in het lijf van George Hincapie op de Koppenberg is de brand die Jan Raas ook kende. In het cyclisme zijn renners en generaties perfect inwisselbaar. Paolo Bettini voor Checco Moser, Erik Dekker voor Hennie Kuiper. Ze delen dezelfde eeuwigheid, dezelfde zit, dezelfde gloed.

Rond de 230ste kilometer begint de finale. Alleen wie opgetrokken is uit gewapend beton of op zijn minst uit hard hout, doet mee voor de zege.

Het is hem niet aan te zien, maar een van de taaiste renners is Servais Knaven. De ex-winnaar van Parijs-Roubaix heeft een puike conditie, wat zeg ik, hij vliegt. Hij is zwijgzamer dan Jomanda het afgelopen halfjaar was. Ook een teken. Bij Servais gaat zwijgen het vlammen vooraf. Boo-

gerd en Dekker vliegen ook, maar zij hebben minder talent voor vrijheid dan Knaven. Zij zijn te pedaalzuchtig, te gretig in het showen van hun bloedvorm. Servais klimt op de fiets als 'Jan Ramp' die na een dag van noeste arbeid in een steenkoolmijn de slaap niet kan vatten. De eerste tweehonderd kilometer ligt hij op de fiets te bekomen. Maar dan, opeens, ruikt hij de trog van hemel en aarde en klappen de vleugels open.

Zijn ploegmaat Johan Museeuw rijdt zijn laatste Ronde van Vlaanderen. Hij won drie keer, een record dat hij deelt met Magni en Buysse. Deze maand neemt Museeuw afscheid van de wielersport. Als Knaven het morgen voor het zeggen heeft, mag de 'Leeuw van Gistel' winnen. Want zo zit Servais in elkaar: een jongen met ontzag voor grote namen.

De Ronde van Vlaanderen is ook cafékoorts. In toogpraat wordt eindeloos gespeculeerd over winst en verlies. Catastrofefilosofen kunnen na een liter Leffe, Kasteelbier of Rodenbach apocalyptisch uit de hoek komen. Het lijden van Gerben Löwik verheven tot een scène uit *The Passion of the Christ*, dat werk. Anderen zien muizen dansen in de bloedspiegel van Frank Vandenbroucke: pech voor Frank dus. De lallende praatjesmakers dienen zich graag aan als illustere bezweerders van het weer. Zij weten nu al hoe de zwarte wolken er morgen boven de Vlaamse Ardennen zullen bijhangen.

De wielersport is andermaal in opspraak gekomen. Doping, doping, doping. Edoch, morgen, aan het eind van de dag zullen geen gebroken levens worden gecelebreerd. Met een mooie winnaar is de massa alweer verzoend met bijkomstigheden als de dood van Pantani en de biecht van Manzano. Schandalen noch achterklap kunnen de volksjubel in Meerbeke en omstreken ringeloren. Zolang er geen

dode valt op de Muur of de Oude Kwaremont is er geen remedie tegen het feestgedruis van de Ronde van Vlaanderen.

Knecht I 5 juli 2004

Peter Farazijn uit Boezinge is aardig op weg een legende te worden. Zijn Tour kan niet meer stuk. Peter wordt in één adem vernoemd met Lance Armstrong, Carlos Sastre, Fabian Cancellara. Namen met de klank van een doorzonwoning. Farazijn klinkt niet zo werelds: eerder ruis in de schuur. Toch vedette voor een dag en, nu alles in de sport randverschijnsel is geworden, goed voor een Tour lang mediatieke aandacht. Op zijn minst drie weken icoon van Sporza.

Kijk naar Peter Farazijn en je hoort de boeren uit de Westhoek dorsen. Dag en nacht. Zij hebben geen weet van Chinese kalenders en Afrikaanse dansen, en al helemaal niet van epo en cera. Cultuur zijn de gewassen.

Hoger dan een maïs- of korenveld kan een mens niet komen. In die quasi bijbelse perceptie van het leven ligt hun geluk.

En dus stond Peter Farazijn die zaterdag in een maïsvelt. Hij zag de rally van Ieper aan zich voorbij gaan, droomde van een scooter voor het gezin, verdwaalde heel even in darkroomachtige ontucht met de magische Maria Sharapova. Want in tegenstelling tot de burens hebben de Farazijs wel televisie in huis. Zwart-wit, maar het beweegt.

Peter was al een beetje van het wielrennen af. Dat einde-loze gedoe en gerommel bij Cofidis zat hem hoog. Ooit had ook hij een onverlaat van het gerecht op bezoek gekregen die beweerde dat er in het hooi van zijn schuur een flacon epo verborgen zat. Nou, dan kennen ze de Farazijntjes

niet. Die verbergen niet eens zichzelf, laat staan medicijnen. De veldwachter van Boezinge repareerde de reputatieschade binnen 24 uur.

Peter verheugde zich zeer op de nakende oogst van de weelderige maïs.

Toen belde ene Van Londersele. Of hij zich wou haasten voor de proloog in Luik. Van Londersele? Het is de naam van een burgemeester.

Westhoekers gaan dan kruipen – zij weten nog wat gezag is.

Peter liet zijn vrouw met 180 km per uur over de wegen naar Luik scheuren, zette zijn Cofidispetje op en startte twee uur later in de proloog. Met een fiets die niet van hem was. Niet eens gemasseerd, en al helemaal niet geprepareerd. Voor een bezoek aan dat epo'tje in de schuur was geen tijd meer.

Er zijn nog knechten. Wat zeg ik, er zijn nog slaven. Je mag in eerste instantie niet mee naar de Tour. En ook niet in tweede instantie, want de eerste reserve is een Fransman. Dan valt Matthew White op training.

De eerste reserve zit in een restaurant in Bretagne, Peter staat in een maïsveld in Ieper. Het laatste plukt iets makkelijker weg. En: van Farazijn weten ze bij Cofidis dat hij nooit nee zegt. Waardigheid? Dat zijn de kerkhoven aan de IJzer.

Nerena 24 juli 2004

Drie weken lang heb ik Michael Boogerd zien lijden. Dag na dag. Hij kon geen molshoop meer over, geen schep muesli meer zien, geen toeter uit de karavaan meer horen. Ga dan

maar klimmen op l'Alpe d'Huez. Waar de mensheid zich verzameld heeft in erehagen van razernij.

Opeens ben ik van Michael gaan houden. Hij is stiller geworden, gemoedelijker, kwetsbaarder. Vroeger, toen hij nog wel eens een etappe in de Tour won, was hij niet te pruimen. Hij kweekte zich de hemel in, kakelde de brillen van zijn benen stuk, overschreeuwde zijn geluk. Het was alsof hij met een opdracht in het leven stond: hoeveel kerel ben je? Laat zien, laat zien! Hij vond zichzelf zo geweldig dat hij na de wedstrijd ook nog eens in ijdelheid explodeerde. Daartoe geniepig aangevuurd door Mart Smeets en de zijnen. Boogerd was de zon, de maan en de sterren in één persoon. In ieder geval, hemellichaam bij geboorte.

De spoeling van lef en bravoure is dunner geworden. De halfgod fietst nu meer op genade dan op predestinatie. Hij is niet meer zo zeker van zijn heldenmoed, niet meer zo larmoyant bij tegenslag. Hij weet zich een doorsneerenner, misschien iets beter, maar niet heel veel. Kennelijk had hij die terugval nodig om de hitte van de mens over zich af te roepen. Althans, ik sluit Michael Boogerd niet langer uit voor een conversatie in uren van veranderend weer.

Je ziet het vaker, kampioenen die niet weten om te gaan met succes. Ze slaan door in euforie en adrenaline, in het zelfbeeld. Als karikaturen van geluk en opwindning treden ze hun aanhang tegemoet. Ecce homo. In het uitdragen van zijn exploten op de fiets werd Boogerd pas echt een opgevoerde brommer. Niet de berg was overwonnen, het hele koninkrijk was overwonnen. Waar blijft de koningin, zeg?

Nu het wat minder gaat, heeft de Raborenner de maat der dingen gevonden. Hij is nog steeds een lachebekje, maar met minder gel om de mond. De ogen zijn ouder geworden, maar de glans is minder oudtestamentisch. De commentaren op

de waan van de dag hebben nu het gebrokene van twijfel en heimwee. Het lijkt wel of er dan toch meer is tussen hemel en aarde dan l'Alpe d'Huez.

Ik hoorde Michael Boogerd al in de tweede week van de Tour zeggen dat hij naar huis verlangde. Naar zijn vrouw en de baby van nog geen twee maanden. Toegegeven, hij was gevallen en gekneusd en dan is thuis al gauw meer thuis. Maar een jaar geleden zou hij nog voor duizend camera's gekoketteerd hebben met zijn gehavende kont. Hij zou geroepen hebben dat vuurwerk uit schrammen ontstaat. Ja, van hem mocht nog een geweldige demarrage verwacht worden.

Die onnozele grootspraak is weg.

Is het de hand van de beschaafde en aimabele Erik Breukink? De Rabo's hebben als een dweil gereden. Onzichtbaar en dat is maar goed ook. Voor de Rabobank dan. Je zal maar Erik Dekker in de aanbieding hebben als metafoor van zekerheid, winst en een veilige oude dag voor gezin en gewassen. Dekker kon zich nauwelijks in de staart van het peloton handhaven, tussen Spaanse en Italiaanse armoedzaaiers. In de tijd van Jan Raas zou dan de derde wereldoorlog zijn uitgebroken, maar Erik Breukink geeft geen krimp. Hij is eenvormig met het lot, gelaten in het toeval, koninklijk in de ondergang. De Rabobank mag hem koesteren als stilist van deemoed en vertrouwen in de altijd wiebelende wereld van het kapitalisme.

Is het de hand van mevrouw Boogerd? In een Belgische krant zegt Nerena: 'Het is onze vijfde Tour samen. Voor het eerst kwamen er bij het vertrek tranen aan te pas. Zo emotioneel had ik hem nog nooit gezien. Michael zat er heel erg mee dat hij een baby en een vrouw alleen moest laten.'

Michael fietste dus de voorbije weken niet met pap, maar met schuld en spijt in de benen? Toch niet. Mevrouw

Boogerd: 'Hij beschouwt de Tour als een voorbereiding op de wereldbekerwedstrijden die nog volgen. Het is normaal dat hij nog niet in vorm is. De Olympische Spelen, het WK en de najaarsklassiekers moeten zijn wedstrijden worden.'

Het is een gewaagde uitspraak. Zou mevrouw Dekker er ook zo over denken? Wat zeggen de vrouwen van Hamilton, Mayo en Heras? Het is tijd voor een diepgaand onderzoek. Nu zou het ook kunnen dat mevrouw Boogerd voor haar beurt heeft gesproken. Ooit was zij Miss Nederland en dus geketend aan een middeleeuwse zwijgplicht. Nu, als vrouw van Michael, is ze losgekomen van zichzelf en haar verleden. In dat overweldigende geluk zeg je als gewezen beautyslaaf wel eens iets te veel.

Achterkeuken 2 april 2005

Vorig jaar stierf Albéric Schotte op de dag van de Ronde van Vlaanderen. Perfecte timing van IJzeren Briek. Flandriens weten wanneer het einde nadert. We zijn morgen een jaar later en er is veel veranderd. In Vlaanderen, in het wielrennen, in de hoofden van kopmannen en knechten. De Ronde is de Ronde niet meer. Jawel, het blijft buffelen op de Vlaamse kas-seien, de Berendries slaat nog steeds driekwart van de meute dood, op de Muur van Geraardsbergen is de rochel het laatste teken van leven. En terwijl de sintels op de fiets sterven, danst in de cafés van Brakel de working class de vogeltjesdans.

Volkssport! Vlaanderen!

De klassiekers zijn, om het op zijn Haags te zeggen, gedeconstitutionaliseerd. Uit de grondwet van het cyclisme weggekatapulteerd. Met dank aan het D'66-achtige verraad. Met dank aan Hein Verbruggen en zijn ProTour. Vroeger

had een winnaar van de Ronde van Vlaanderen de eeuwigheid. Nu moet hij gauw weer aan de slag in de Catalaanse week, in de Ronde van Normandië, in de Giro. Wie dat niet doet, is een erbarmelijke voorjaarssukkel. Daar kijken sponsors niet naar om. De UCI ook niet.

De Ronde van Vlaanderen als belofte voor wat komen gaat, eigenlijk is het monumentenvandalisme. Parijs-Roubaix, de Amstel Gold Race en Luik-Bastenaken-Luik delen in de opgelegde ontluistering. Negentig procent van het peloton wint nu liever Parijs-Nice dan de Ronde van Vlaanderen. Voor de ouwe flandriens, en eigenlijk voor alle kampioenen, is dat een belediging. Het is niet anders: klassiekers zijn het ondergeschoven kindje van de totalitaire UCI geworden. Alles draait nu om de drie grote rondes en de etappewedstrijden die eromheen zijn gedrapeerd. De eendagsrenner – Peter Van Petegem dus – is gedegradeerd tot figurant. Dat geldt met terugwerkende kracht voor Johan Museeuw, Andrej Tchmil, Steffen Wesemann en Erik Dekker. Blasfemie van een wielerbobo.

Juist nu in ieder land een nieuwe generatie kampioenen in aantocht is, wordt de mythe van de (regionale) klassiekers door de gehaktmolen gedraaid. Ik had op de Bosberg graag een gevecht op leven en dood gezien tussen Thomas Dekker, Niels Scheuneman, Stijn Devolder, Tom Boonen, Alejandro Valverde, Damiano Cunego en andere Philippe Gilberts. Een voor een offensieve coureurs die een wedstrijd laten exploderen. Jonkies met een groot hart die niet koersen op tactisch vernuft en boerenslimheid, maar op trots, honger en overmoed. En als ze in hun grenzeloze gretigheid zichzelf al eens voorbijfietsen, zitten ze daar niet mee.

Etappegewedstrijden zijn rekenkunde die plakboekouders in Noord-Holland beroeren, klassiekers zijn een schreeuw

naar ballades van zuiders temperament. Demarrereren, sneven, doodgaan en toch gelukkig zijn, die logica van gemoed. Daar heeft de Ronde van Vlaanderen patent op, en de Amstel Gold Race en Luik-Bastenaken-Luik. Al helemaal als de wolken als messen over elkaar heen scheuren. Voor de UCI is dat uitspanseel niet representatief. Niets is representatief voor bobo's.

Dan maar de Catalaanse week. In Zwalm, Kruisbergen en Meerbeke drinken ze er morgen geen kasteelbiertje minder om. De Ronde van Vlaanderen blijft de achterkeuken van het leven. Een baken van volksaard, van vervreemding tussen asfalt en kasseien.

En dus een mooie wedstrijd. Een monument. Niet eens vanuit de consecratie van heroïek, eerder vanuit vergankelijkheid. Langs het parcours wonen nu ferme Vlaamingen, vroeger waren dat keuterboeren, forenzen en het zootje ongeregeld dat typisch is voor alle leven achter langs de spoorwegen. Gebeitelde gezichten, grote handen, snauwende bekken, verdriet. Dat landschap is door de Ronde gemondialiseerd in een kakofonie van sponsors en inrichtende machten. Ik hoorde een bij geboorte gedompelde dorpeling zeggen: 'Ik moet in Meerbeke een paraplu hooghouden voor een pizzeria. Dat is de afspraak.'

Regen, hagel, modder, ooit was dát geluk in de Ronde van Vlaanderen. Paraplu's bestonden niet. Hein Verbruggen was een embryo. Briek Schotte kachelde als vanouds door alle ellende heen en won. Armen in de lucht, renner zonder gezicht. Het land juichte, in zwartwit. Theo Koomen juichte mee. Hij was ook zo'n ridder van braakgronden, van dode akkers en onbenoemde cafés. Hij hoefde geen strookje asfalt naast de kasseien en karrensporen in de Ronde. Theo was zijn eigen karrenspoor. Maar wie denkt

nog aan Theo Koomen, of aan Briek Schotte? Mart Smeets heeft nu andere helden: Oscar Freire van de Rabo.

Onvrede 18 juni 2005

Edouard Louis Joseph Merckx is gisteren 60 jaar geworden. Dat heeft hij geweten. Uit alle hoeken van het land kwamen taarten met exotische vruchten aangewaaid. De post reed de hele dag af en aan met bergen verjaardagskaarten. Premier Verhofstadt hing een kwartier aan de telefoon. Eddy zelf begon in de vroege ochtend aan zijn 70oste interview. Legende zijn is werken.

Er zijn boeken vol geschreven over de exploten van de grootste wielrenner aller tijden. Vergeefse moeite: een kannibaal die vijf keer de Tour en de Giro wint, en ook nog in meervoud alle klassiekers, is niet uit te leggen. Of het zou met de woorden van ex-wielrenner Frans Mintjens moeten zijn: 'Eddy leefde als een pater en reed als een trein.'

Wat ik zo mooi aan Merckx vond? Hij koerste nog in voetriempjes, zonder pothelm. Met één naam op het shirtje: Molteni. In de jaren zestig hoorde je kinderen op straat roepen dat ze een 'Molteni' waren. Identificatielust tot in een tricot, Lampre en Rabo krijgen het niet meer voor elkaar.

Zoals er geen einde kwam aan de demarrages van Eddy, zo kwam er geen einde aan de nachten met Eddy. Ik heb er een paar meegemaakt. Hij was toen al een jaar of vijftig, maar zijn recuperatievermogen was onaangetast. Om vijf uur 's ochtends, als iedereen in een grauwsliuer liep, kwam Merckx als het ware onder de douche vandaan. De erosie van te veel slapeloze nachten heeft hij nooit gekend. Ook niet in de jaren van een bijna pathetisch overgewicht.

Als wielrenner proppte hij de concurrentie in mekaar. Genadeloos, met de wil om te doden zelfs. Geschenken had hij niet in de aanbieding. Ofschoon christelijk van inborst had hij geen greintje talent voor mededogen. Ook de Acht van Chaam reed hij op leven en dood. Al helemaal als Joop Zoetemelk mee in de ontsnapping zat.

Eddy Merckx was een norse kampioen, gauw aangebrand. Zo was ook zijn vader – een maaglijder. ‘Een man van weinig woorden, een harde mens. Wat ik ook deed, het was nooit goed.’

Voor Eddy was het ook nooit goed. Dat hij Luik-Bastenaeken-Luik met vijf minuten voorsprong won, was een tegenvaller. Hij had eigenlijk op een kwartier gerekend. Sprinten om een banddikte is altijd beneden de waardigheid van Merckx geweest. Dat kwam, zo hij zei hij me, door zijn minderwaardigheidscomplex. Nadat hij de eerste keer wereldkampioen was geworden, voelde hij zich nog steeds de zoon van een kleine middenstander. Zijn argwaan was navenant. Merckx is liefdevol gebleven voor zijn ploegmaats, maar een absoluut vertrouwen kon en kan hij hun niet geven. Dat kan hij niemand geven. Altijd is er de angst om geflikt te worden.

Nog steeds houdt Eddy Merckx stoïcijns vol dat de keren dat hij op dopinggebruik werd betrapt misdaden tegen zijn palmares zijn geweest. In ieder geval een complot. Ook tijdens intieme gesprekken is hij zich, vele jaren later, van geen kwaad bewust. Elke verdachtmaking is boosaardig. De zondaar Merckx heeft nooit bestaan. Voor de biecht van Marc Lotz kan hij weinig respect opbrengen. Dan liever zoals Johan Museeuw: ‘Wat wespen zijn? Ik weet alleen dat ze steken.’

Een paar jaar geleden is de renner door koning Albert in de adelstand verheven: Eddy baron Merckx. Een kannibaal die baron wordt, het is mij iets te veel dierentuin. Ik denk

niet dat Merckx euforisch van zijn titel geniet. Jawel, hij is een royalist pur sang, maar van de rococosalons is hij, in hart en verbeelding, nooit geweest. Merckx werd eerder al gepositioneerd als olympische bobo – hij liet het gebeuren voor Jacques Rogge, niet voor zichzelf.

Pas de laatste jaren heeft Eddy Merckx de schijn van geluk. Misschien doordat hij 36 kilo is afgeslankt. Misschien doordat hij langzamerhand het juk van een waanzinnig palmares van zich af voelt glijden. Maar de competitiedui-vel is niet gebannen. Elk kaartspel moet gewonnen worden, anders dansen de bierglazen op tafel. En op de ‘toeristenfiets’ kan er alleen een lach af als hij de vrienden uit het wiel heeft gereden. Nog steeds is er geen mededogen, ook niet voor zichzelf.

Soms bloedt de vader in de zestigjarige. Het doet hem pijn dat er meer aandacht is voor zoon Axel dan voor dochter Sabrina. ‘Zij is 35, heeft drie kinderen, maar ze blijft mijn kleine meisje.’

Eddy Merckx: wereldkampioen onvrede.

Oude namen 9 juli 2005

De Tour is een rozenkrans van oude namen. Geen jongeling weet nog wie Charly Gaul was, maar daar storen kenners zich niet aan. Eén keer per jaar valt de naam Charly Gaul, meestal in de bergen. Ook nu nog wordt in de karavaan over Anquetil en Poulidor gesproken, over Gimondi en Hinault, over Ocaña en Merckx. Nee, niet over Zoetemelk, daar hebben we de NOS voor.

Soms zie je ze lijfelijk, in een stramme parade voorbijkomen, die oude namen. Poulidor, Merckx, Gimondi, Del-

gado, Indurain, zelfs het atoom Lucien Van Impe, wat willen ze graag gezien worden langs Franse wegen. Bij het minste applausje krullen ze op uit de oude gloriетijd. Dan dansen de ogen. Zet ze op de fiets en ze rijden Lance Armstrong uit het wiel – die bravoure (nu dan op krukken) blijft ongeschonden.

Oude Tourhelden hebben een gemeenschappelijk humeur: ze ergeren zich aan kroonprinsen. Ze zeggen wel dat Armstrong een groot kampioen is, maar ze zeggen het niet van harte. Altijd wordt gewezen op het Monacogedrag van die gekke Amerikaan: vijftig dagen werken in een jaar. Nou, dan kan een kind de was doen, op de Mont Ventoux. De vaste ondertoon is: wij reden alles, van het voorjaar tot de winter.

Eddy Merckx werd in de eerste week van de Tour met de dag korzelier als hem weer eens gevraagd werd hoe de exploten van Tom Boonen zich verhouden tot zijn epos. Merckx bleef beleefd, maar de hysterie in de Belgische kranten over ‘Tornado Tom’ schuurde zijn kampioenshart. Fijntjes wees de kannibaal erop dat hij wél alles had gewonnen, en niet alleen klassiekers. Het steekt Merckx dat de Boonenmania James Dean-achtige proporties begint aan te nemen. En dus zegt hij: ‘Kampioen worden is niet moeilijk, kampioen blijven is de kunst.’

Een andere grootheid uit het wielrennen draaide Jan Ullrich door de gehaktmolen. De Duitse ex-wereldkampioen Rudi Altig liet noteren dat hij moe begint te worden van Ullrich. ‘Dat verdient 250.000 euro per maand en het wint niets.’ Altig begrijpt niet dat de gedreven sprinter Erik Zabel werd opgeofferd om een ploeg rond Ullrich te bouwen. Wie wel? De vernedering van Zabel is het schandaal van deze Tour.

Ook Eddy Merckx was genadeloos voor Ullrich. 'Jan heeft niet het hart van een sportman.' Dat kan ook niet met een renner die verdwaald is in een dubieuze entourage. Wie zijn zielenroerselen uitbesteedt aan een goeroe-begeleider als Rudy Pevenage kan niet anders dan zes dagen in de week troost zoeken in een disco. Rudy wie? De Ratelband van T-Mobile, maar dan op zijn Vlaams. Flemen, zeiken, intrigeren en koketteren, het is zowat het meest frisse cv van Pevenage. Uiteraard knal je als aanhorige renner dan in het mentale kielzog van zo'n schlemielige kermisbaas door de achterraut van een auto. Nee, niet in de koers, tijdens de training.

Ook zo'n mooie man van kleine rancune is Jan Raas. In zijn AD-column mag Jan graag afrekenen met zijn geteisterde Raboverleden. Ooit had de Zeeuwse ploegleider sprintkanon Robbie McEwen onder zijn hoede. Robbie won nauwelijks een kermiskoers. Raas schrijft nu dat de Australiër in die tijd een luiwammes eerste klas was. Tja, wie heeft dan deze slaapwandelaar tot leven gewekt? In ieder geval niet Jan Raas.

Over Karsten Kroon is Raas al even uitgesproken: 'Je hebt van die renners van wie je denkt: hoe kunnen ze het zo uitrekenen? Wanneer ze om de twee jaar een grote wedstrijd winnen, lijken ze daar tevreden mee te zijn. Karsten Kroon is zo'n renner, hij is geen echt wielerdier.' Ik buig diep voor de eeuwige wijsheid van Jan Raas, maar wat Karsten Kroon betreft, heeft hij ongelijk. Kroon is juist, anders dan Raas in zijn tijd, de elegantie pur sang. 'Rabo new look', ver weg van het aardappelveld. Daar moeten ze bij de leenbank nog aan wennen. En dus is Karsten door het 'systeem' tot nu toe lichtjes verwaarloosd, misschien wel geboycot. Dat Jan Raas dat niet ziet, valt me tegen. Ik begrijp het wel:

Rabo is de blinde worm in de darmen van Jan. De ontlasting valt niet mee.

Oud-renners, laat staan oud-kampioenen, die de wereld op de fiets zien vooruitgaan, hebben niet alleen hun legende, ze hebben ook het chagrijn van hun legende. De enige die daar een beetje soepel mee omgaat, is Hennie Kuiper. Hennie heeft op een blauwe maandag beslist dat hij geen renner meer was. Dat het beter zou zijn om van het stotteren af te komen dan van nostalgie. Hennie werd geheel van zichzelf, van vrouw en kinderen. Hennie werd Tourchauffeur voor Rabogenodigden. Knecht der knechten. Toch de enige uitvalsbasis om het verleden te vergeten.

Treurdag 11 juli 2005

Sheryl Crow (43) wil nog graag kindjes van Lance. De roep van de vulva liet ze los in *Paris Match*. Op die leeftijd kun je een koterwens beter fluisterend uitspreken, zou je denken, maar zeg dat maar eens tegen het ras van Dana Winner.

Sheryl en Lance kunnen er vandaag al aan beginnen. Rustdag is vrouwendag in de Tour. Zou het helpen voor het geel? Volgens Hennie Kuiper is wetenschappelijk bewezen dat renners die thuis een vrouw in verwachting hebben in de Tour altijd boven zichzelf uitstijgen. Alsof ook zij bevrucht zijn door het godswonder. Kuiper kan het weten: hij was zelf ooit jonge vader op de fiets. Sheryl had dus met haar kinderwens beter in het voorjaar naar *Paris Match* kunnen gaan. Wat nu nog in haar groeit, komt te laat voor de laatste Tour van Lance.

Niet dat ik de vrouwenhater Lomme Driessens wil naspreken, maar rustdagen in de Tour zijn treurdagen. Vooral